

Jaarverslag 2018

Stichting Goois Natuurreservaat

Koester ons groene thuis

Goois
Natuurreservaat

In het Gooi is de natuur altijd dichtbij

Het Goois Natuurreservaat heeft als doelstelling de ruim 2.800 hectare natuur die zij beheert te behouden als natuurreservaat en toegankelijk te houden voor het publiek.

Het natuurreservaat wordt gevormd door een divers landschap van heide, bos, zandverstuivingen, graslanden en akkers. In het noorden grenst het gebied aan het Gooimeer en aan de zuidkant aan de provinciegrens bij Hollandsche Rading. De ruim 50 natuurgebieden zijn bijna allemaal voor publiek toegankelijk door een uitgebreid netwerk aan wandelpaden met 100 km gemarkeerde wandelroutes, 110 km fietspaden en 70 km ruitersporen. Uniek is ook het aantal natuurverbindingen. Natuurbruggen en kleinere faunapassages verbinden onze natuurgebieden met elkaar en met de natuurgebieden in de omgeving. Naast natuur heeft het Goois Natuurreservaat diverse archeologische monumenten zoals grafheuvels en diverse bijzondere cultuurhistorische elementen in haar beheer zoals een oude banscheiding en restanten van militaire verdedigingslinies zoals grondwallen, manschappenverblijven en een tankgracht. Dit is tekenend voor de historische rijkdom van dit gebied.

Natuurbeheer

Droogte

De bijzondere weersituatie in 2018 heeft impact gehad op de natuur in het Goois Natuurreservaat. De winter was zacht met slechts een korte vorstperiode en na een wisselend voorjaar was de zomer zeer droog en warm. In het natuurgebied waren de effecten van het extreme weer goed merkbaar. Het waterpeil in het Laarder Wasmeergebied en Zanderij Cruysbergen stond uitzonderlijk laag en delen vielen helemaal droog. Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht liet weten dat watertoevoer aan Zanderij Cruysbergen door watertekort niet langer mogelijk was. De vochtige heide en het natte schraalgrasland verdroogden. Het heidelandschap lag er in augustus op grote schaal verdroogd bij en de bloei van de heide – normaal in augustus – bleef nagenoeg geheel uit.

Met een extreme situatie als deze was weinig ervaring. Het riep de vraag op of er extra beheermaatregelen, zoals het maaien van de dode heide dat de hergroei van de heideplanten stimuleert, gewenst of noodzakelijk waren. Besloten werd om niet in te grijpen en af te wachten en te zien op welke manier de natuur zou reageren in 2019.

Natuurherstel Zanderij

In 2018 is het Goois Natuurreservaat gestart met een natuurontwikkelingsproject. Door afgraven werd de natuurkwaliteit van Zanderij Crailoo verbeterd voor bijzondere plantensoorten, zoals de ronde zonnedauw, moeraswolfsklauw, klokjesgentiaan en dopheide.

Daarna is er heidemaaisel uitgestrooid om de ontwikkeling van droge heide te stimuleren. Ook is het vlonderpad (onderdeel van de wandelroute 'het Heijmanspad') vernieuwd. Tijdens de werkzaamheden is rekening gehouden met de aanwezigheid van beschermde dieren, zoals bijvoorbeeld de ringslang.

Archeologische waarde

Dat het Goois Natuurreservaat archeologisch en cultuurhistorisch van grote waarde is, is bekend. Toch is nog niet alles ontdekt zoals bleek uit een vondst op de Blaricummerheide. Bij kleinschalig plagwerk werd door de Archeologische werkgemeenschap Nederland onderzoek gedaan. Hierbij zijn diverse vondsten gedaan. Dit varieerde van munitie in de vorm van hulzen uit de 2e wereldoorlog tot potscherven uit de brons- en ijzertijd.

Bijzondere waarneming

Soms blijkt iets kleins een grootse ontdekking te zijn. We hebben het over het gelobde maanvarentje. De plant komt voor in de duinen, in de heide en heischrale graslanden. De soort is ontdekt op de Franse Kampheide in 2015. In 2017 werden de eerste exemplaren aangetroffen op de Zuiderheide. In mei 2018 gingen de natuurvrijwilligers weer op zoek naar de maanvaren en dit jaar werden er niet minder dan 181 maanvarentjes geteld! Dat is bijzonder want de plant is in Nederland zeer zeldzaam en staat op de Rode lijst 2012 van bedreigde plantensoorten. Het Goois Natuurreservaat doet er alles aan om het gelobde maanvarentje en alle andere bijzondere flora en fauna te beschermen.

Projecten

Inventarisatie waarden Goois Natuurreservaat

Het Goois Natuurreservaat wordt gekenmerkt door een prachtig landschap waar elke dag duizenden mensen van genieten. Het is de 'woonplaats' van vele plant- en diersoorten. Ook de mens die hier al duizenden jaren vertoefd heeft zijn sporen achtergelaten. Het Goois Natuurreservaat heeft een adviesbureau gevraagd de waarden op het gebied van natuur, landschap, recreatie en de cultuurhistorie in kaart te brengen.

Voor het beheer in het heden en in de toekomst, is het belangrijk dat de betekenis en de waarden duidelijk zijn. Dat geldt des te meer omdat we aan de vooravond staan van het opstellen van een nieuwe beheersvisie en beheerplan. Het is daarvoor belangrijk dat de betekenis en de waarden goed bekend en gedocumenteerd zijn. Om hieraan gevolg te geven zijn deze waarden nauwkeurig in kaart gebracht en beschreven.

Natuurverbinding Hoorneboeg

In 2017 is door de provincie een adviesgroep in het leven geroepen om alternatieven uit te werken voor het plan Natuurverbinding Hoorneboeg. In dit kader werkte een ecologisch adviesbureau 4 scenario's uit en legde dit vast in een onderzoeksrapport. Deze adviesgroep bracht in het voorjaar haar advies uit aan de directeur-rentmeester waarin ze het Goois Natuurreservaat het voorstel deed om te kiezen voor het adviesgroepsscenario. Het bestuur van het Goois Natuurreservaat heeft daarna besloten dit scenario te omarmen en uit te werken voor de uitvoering.

Locatiestudie 2e schaapskooi

De ambitie bestaat om voor de schaapskudde die onder aansturing van herder en honden door het Goois Natuurreservaat trekt, een betere huisvesting te realiseren. De tijdelijke huisvesting uit 2008 ligt niet centraal en kent zijn beperkingen (te klein en verouderd). Er heeft een locatiestudie plaatsgevonden om te bezien of en zo ja, welke locaties in het Goois Natuurreservaat geschikt zijn voor realisatie van een schaapskooi. De studie is een bouwsteen om te komen tot een nieuwe schaapskooi.

Uitkijkpunt Tafelberg

Afgelopen jaren is een herinrichtingsplan uitgewerkt voor het uitkijkpunt Tafelberg. Helaas bleken de kosten te hoog en is het project niet uitgevoerd. Het plan wordt bijgesteld zodat uitvoering ervan haalbaar is.

Beleidsbeïnvloeding

Het Goois Natuurreservaat en Natuurmonumenten hebben als inbreng voor de Omgevingsvisie provincie Noord-Holland 2050 een notitie Natuurambities opgesteld.

Daarnaast is de stichting betrokken geweest bij:

- Het proces om te komen tot een Omgevingsvisie voor provincie Noord-Holland.
- Een opdracht van de provincie aan ARK Natuurontwikkeling om een vergezicht op te stellen voor natuur en landschap in Noord-Holland.
- Programma Natuurontwikkeling van provincie Noord-Holland
- Beschrijvingen van de wezenlijke kenmerken en waarden van de natuurgebieden die als NNN (Natuurnetwerk Nederland) zijn aangewezen om te kunnen toetsen of ruimtelijke ontwikkelingen en activiteiten al dan niet schadelijk zijn.
- Verschillende onderzoeken en workshops op het vlak van natuur en landschap, energie, water die door Regio Gooi en Vechtstreek zijn geïnitieerd en achtergrondinformatie gaan bieden voor een eventueel op te stellen regionale omgevingsvisie.

HOV/Natuurbrug Anna's Hoeve/Verlegde weg over Anna's Hoeve/ Voltooiing De Groene Schakel

Het Goois Natuurreservaat levert inbreng ter versterking van natuur en recreatie bij de voorbereidingen voor aanleg van de busbaan, de natuurbrug over de spoorlijn Hilversum-Baarn en de verlegging van de Weg over Anna's Hoeve.

Daarnaast participeert de stichting in het project Voltooiing De Groene Schakel. Het projectplan is vastgesteld en de projectvoorbereiding is gestart. Het heeft betrekking op het nemen van maatregelen voor natuur en recreatie voor zover deze niet worden meegenomen in de projecten HOV in 't Gooi en Verbreding A27/A1. Dit betreft:

- Het versterken van natuur door de ecologische inrichting van de natuurverbinding Groene Schakel.
- Het inpassen van infrastructuur (spoor en de nog aan te leggen busbaan en verlegde weg tussen Hilversum en Baarn).
- Het aanbrengen van recreatievoorzieningen in de natuurgebieden Anna's Hoeve en Monnikenberg.

Verbreding Rijksweg A27 en Plan Huydecopersweg

In het kader van verbreding van de A27 werden er grondwallen aangelegd en is de faunatunnel Monnikenberg gerealiseerd. Deze tunnel onder de 6 nieuwe rijbanen van de A27 is een van de grootste faunatunnels van het land. Daarnaast werd een oppervlakte van 5 hectare in de omgeving van de faunatunnel heringericht.

Het Goois Natuurreservaat was nauw betrokken bij de voorbereiding en uitvoering ten bate van natuurmaatregelen. Op verzoek van het Goois Natuurreservaat koos Rijkswaterstaat ervoor om bij de aanbesteding van de wegverbreding de marktpartijen uit te dagen om met extra maatregelen voor natuur te komen. Door deze aanpak is de faunatunnel ruimer geworden en is de omgeving van de tunnel optimaal ingericht voor natuur. En met succes! De dag nadat de tunnel openging waren de eerste reeënsporen al zichtbaar.

De verbreding van de A27 gaat gepaard met een nieuwe op- en afrit bij Hilversum. Hierdoor kunnen oude op- en afritten worden opgeruimd en worden heringericht. Hierover gaat het project Plan Huydecopersweg waarin Rijkswaterstaat, gemeente Hilversum het Goois Natuurreservaat samenwerken. De inrichting heeft als doel natuurherstel, boscompensatie en waterberging.

Faunatunnel Monnikenberg

Ecoduct N525/Natuurbrug Westerheide

De provincie onderzoekt in samenwerking met het Goois Natuurreservaat en de gemeenten Hilversum en Laren de mogelijkheid tot de realisatie van een ecoduct ter plaatse van de Hilversumseweg te Laren. Het is het laatste ecoduct in het netwerk van ecoducten in het Gooi. Er wordt gewerkt aan een schetsontwerp en een participatieplan zodat geïnteresseerden en belanghebbenden er te zijner tijd bij worden betrokken.

Speelbos Sijsjesberg

Het natuurgebied Sijsjesberg is enkele jaren geleden in eigendom en beheer van de gemeente Huizen overgenomen mede vanuit het voornemen van aanleg van een speelbos. Speelbos 't Laer in het zuidelijk deel van het Goois Natuurreservaat wordt al jaren zeer goed bezocht. Het Goois Natuurreservaat hoopt ook in natuurgebied Sijsjesberg voor de kinderen een speelbos te maken. Om hieraan invulling te geven is er in 2017 een schetsplan gemaakt en tijdens een informatiebijeenkomst gepresenteerd. Er zijn de nodige aandachtspunten gesignaleerd die bij de planvoorbereiding worden meegenomen.

Landgoed Nieuw Cruysbergen

Voorheen stond dit gebied bekend als mobilisatiecomplex Bussum. De gemeente Gooise meren heeft het gekocht en nadat er een bodemsanering heeft plaatsgevonden is er een wijk met 50 wooneenheden gerealiseerd. In 2017 is een inrichting- en beheerplan voor het resterende natuurgebied opgesteld waaraan het Goois Natuurreservaat een bijdrage heeft geleverd. Er vonden in 2018 diverse gesprekken plaats over de overdracht van de natuurgedeelten van het gebied Landgoed Nieuw Cruysbergen. Hieruit volgde dat in 2018 een koopovereenkomst tussen Gooise Meren en het Goois Natuurreservaat werd gesloten voor 8,7 ha bos, grasland en wateren. De feitelijke overdracht zal halverwege 2019 plaatsvinden.

Profileringsstrategie Goois Natuurreservaat

In 2017 startte het Goois Natuurreservaat samen met een marketing- en communicatiebureau met de ontwikkeling van een nieuwe profileringstrategie met als doel om zichtbaarheid, herkenbaarheid, draagvlak en het werk van het Goois Natuurreservaat te vergroten. Op basis daarvan is er in 2017 een campagneplan uitgewerkt dat in 2018 is uitgevoerd. De belangrijkste pijlers van de campagne waren:

- Het verhaal vertellen van het Goois Natuurreservaat.
- Mensen binden en betrekken vanuit emotie (genieten van de natuur).
- Mensen activeren om beschermer te worden.

De gebieden van het Goois Natuurreservaat maken van 't Gooi een bijzondere leefomgeving. Die natuur koesteren we. We zijn er trots en zuinig op. Samen zorgen we ervoor dat die behouden en toegankelijk blijft. Daarom is op al onze uitingen terug te vinden de oproep: *Koester ons groene thuis*.

In het voorjaar ging de zichtbaarheidscampagne van start. Aan de hand van posters, advertenties en activiteiten werden mensen opgeroepen om naar de website te gaan of om een van onze wandelingen te maken in het Goois Natuurreservaat. Op verschillende manieren en plekken was het Goois Natuurreservaat zichtbaar. We hebben actief geworven op het schaapscheerfeest. Het schaapscheerfeest was wederom een groot succes. Schaapsherder Toon Coensen gaf de hele dag door demonstraties en de winactie wandeling met de herder liep storm. Kinderen konden onder begeleiding van professionele scheerders schapen knippen met een diploma na afloop.

Organisatie

In 2018 werden de laatste stappen gezet uit het Transitieplan 2016. Het Plan voorzag in stappen om de werkorganisatie van het Goois Natuurreservaat beter aan te laten sluiten bij de ontwikkelingen van de omgeving. Op veel fronten was een ontwikkelslag gewenst. Na advies van de Personeelsvertegenwoordiging werd in 2018 het Definitief Ontwerp voor de nieuwe werkorganisatie afgerond.

Er is gekozen voor een hoofdstructuur van drie teams, Terreinbeheer, Beleidsondersteuning & Externe Relaties en Projecten. Er zijn nieuwe functies beschreven, om ons werk beter te kunnen doen. Na de definitieve plaatsing van de zittende medewerkers op de beschreven functies is een aantal vacatures overgebleven en werd er eind december 2018 gestart met de werving. Per 31 december 2018 zijn er 25 medewerkers in dienst waarvan 5 vrouwen en 20 mannen.

Bestuur

Een onafhankelijke voorzitter, vijf Gooise gemeenten, Amsterdam en Provincie Noord-Holland en twee extern deskundigen vormen samen het bestuur van de stichting. Het bestuur spant zich onbezoldigd in voor het Goois Natuurreservaat.

Klankbordgroep gebruikers Natuurterreinen Goois Natuurreservaat

De Klankbordgroep is 3 keer bij elkaar gekomen. Onderwerpen die aan de orde kwamen: profilering van het Goois Natuurreservaat, beleidsplannen, Natuurverbinding Hoorneboeg, visie op parkeer- en dagrecreatieterreinen. En een evaluatie van de klankbordgroep.

Vrijwilligers

Wij zijn heel blij dat zo'n 350 vrijwilligers actief zijn voor het Goois Natuurreservaat. Ze zijn op het gebied van natuureducatie, monitoring en onderhoud onmisbaar voor onze organisatie. Ze dragen als ambassadeurs bij aan de bewustwording van het bijzondere Gooise landschap en steunen ons bij verschillende beheermaatregelen. De vrijwilligers die kleinschalig

natuurbeheer verrichten, zijn met elkaar goed voor 13 fte. Ze zorgen met name voor het 'open' houden van bijna alle heidevelden en daarmee het behoud van de biodiversiteit in het Goois Natuurreservaat. Ze worden begeleid door boswachters. Doordat het Goois Natuurreservaat cursussen aanbiedt, weten ze goed wat er gedaan moet worden. Dat geldt ook voor veilig werken. Daarnaast worden ze voorzien van goede (veiligheids)kleding. Omdat we steeds meer en beter op de hoogte willen zijn van de aanwezige flora en fauna wordt er vaker een beroep gedaan op de vrijwilligers die voor ons inventariseren. Op het gebied van natuureducatie zijn vrijwilligers onder meer actief bij het educatieve programma rond de schaapskooi voor basisschoolleerlingen.

Aankopen

Het Goois Natuurreservaat heeft 2.844 hectare in beheer, waarvan 2.802 in eigendom en de rest in beheer voor derden.

In 2018 werd 24 hectare aangekocht en 0.24 hectare verkocht (via een ruilconstructie).

Dit betreft:

- aankoop bosgrond Raabos te Hilversum
- Overdracht perceel grond nabij spoorlijn landgoed Monnikenberg
- Schootsvelden Vesting Naarden
- Grondruil Landgoed De Beek

Archeologische objecten

In het Goois Natuurreservaat liggen 48 bekende archeologische objecten waaronder grafheuvels, karrensporen en restanten van nederzettingen. Van deze objecten zijn 28 van zeer hoge archeologische waarde en aangewezen als rijksmonument.

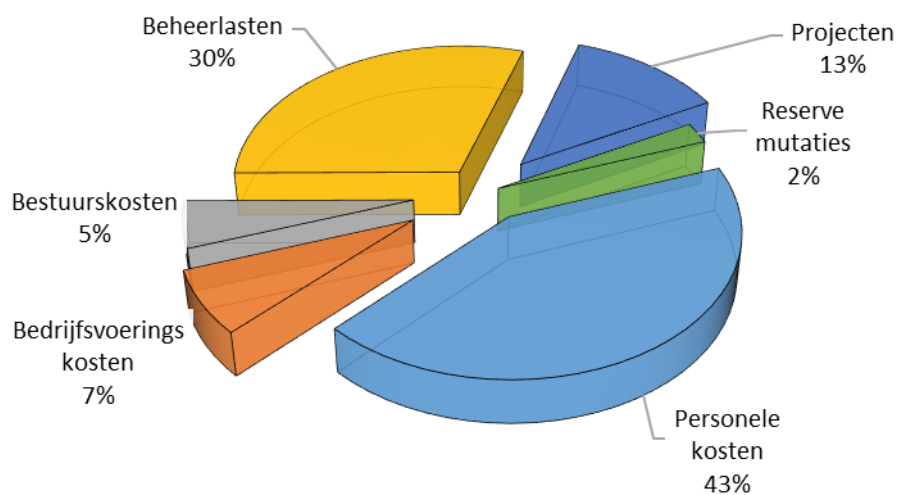

Staat van baten en lasten naar categorieën

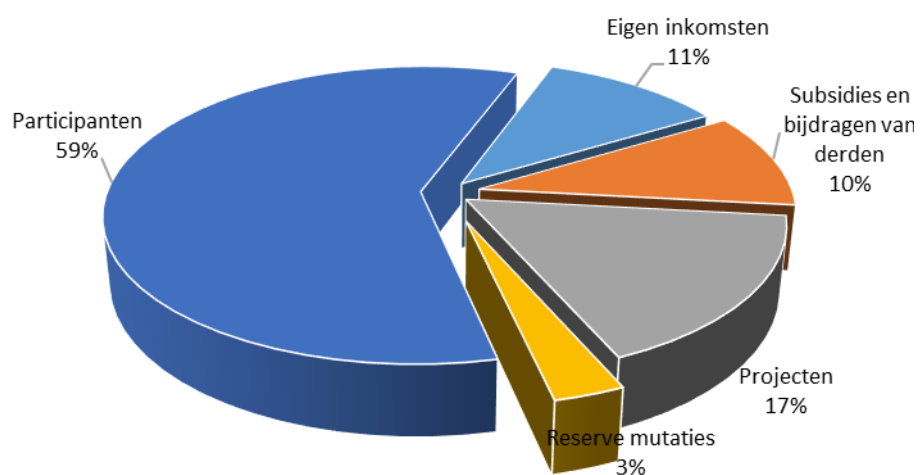
bedragen x € 1.000

Lasten:	jaarrek. 2018	gew.begr. 2018	jaarrek. 2017	Baten:	jaarrek. 2018	gew.begr. 2018	jaarrek. 2017
<i>Personeel</i>				<i>Eigen inkomsten</i>			
Lonen en salarissen	1.443	1.785	1.502	Huren en pachten	308	282	301
Overige personeelskosten	43	100	35	Beheer voor derden	49	48	49
Uitzendkrachten/inhuur	442	121	183	Overige eigen inkomsten	194	161	305
<i>subtotaal personeel</i>	<i>1.928</i>	<i>2.006</i>	<i>1.720</i>	<i>subtotaal eigen inkomsten</i>	<i>551</i>	<i>491</i>	<i>655</i>
<i>Bedrijfsvoering</i>				<i>Subsidie en bijdragen derden:</i>			
Huisvesting	90	61	208	SNL regeling	487	485	485
Kantoor en automatisering	129	209	134	Overige subsidies	-1	9	18
Afschrijving op vaste activa	104	139	101	Steunstichting	38	313	84
<i>subtotaal bedrijfsvoering</i>	<i>323</i>	<i>409</i>	<i>443</i>	<i>subtotaal subsidies en bijdragen</i>	<i>524</i>	<i>807</i>	<i>587</i>
<i>Organisatie</i>	<i>235</i>	<i>261</i>	<i>335</i>				
<i>Beheerlasten</i>	<i>1.340</i>	<i>2.153</i>	<i>1.035</i>				
<i>Projecten (excl.personeelslasten)</i>	<i>815</i>	<i>1.596</i>	<i>704</i>	<i>Projecten (incl. personeel)</i>	<i>847</i>	<i>1.671</i>	<i>702</i>
<i>Toevoegingen reserves</i>	<i>172</i>	<i>69</i>	<i>366</i>	<i>Aanwendungen reserves</i>	<i>156</i>	<i>524</i>	<i>211</i>
	<i>4.813</i>	<i>6.494</i>	<i>4.603</i>		<i>2.078</i>	<i>3.493</i>	<i>2.155</i>
				<i>Participantenbijdragen</i>	<i>3.002</i>	<i>3.002</i>	<i>2.605</i>
Totale lasten:	<u>4.813</u>	<u>6.494</u>	<u>4.603</u>	Totale baten:	<u>5.080</u>	<u>6.495</u>	<u>4.760</u>
Voordelig saldo	267	1	157				

Lasten per categorie

Baten per categorie

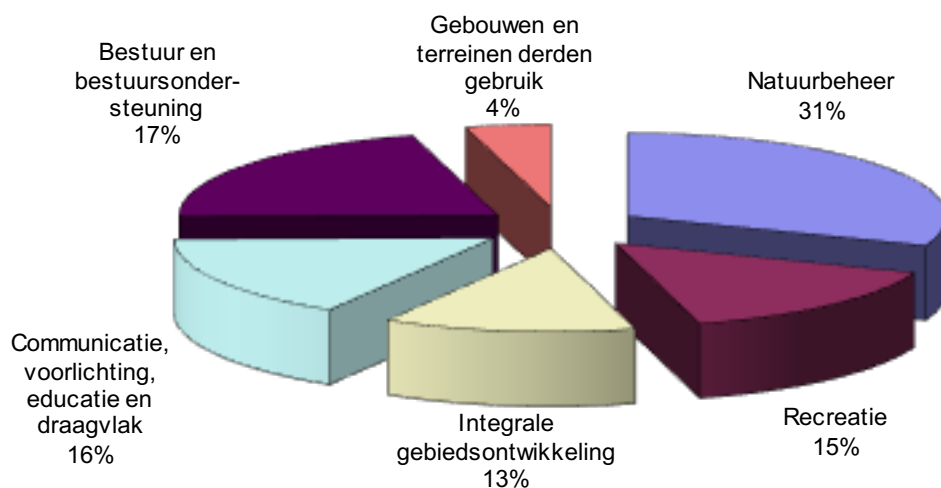

Overzicht van lasten en baten per programma

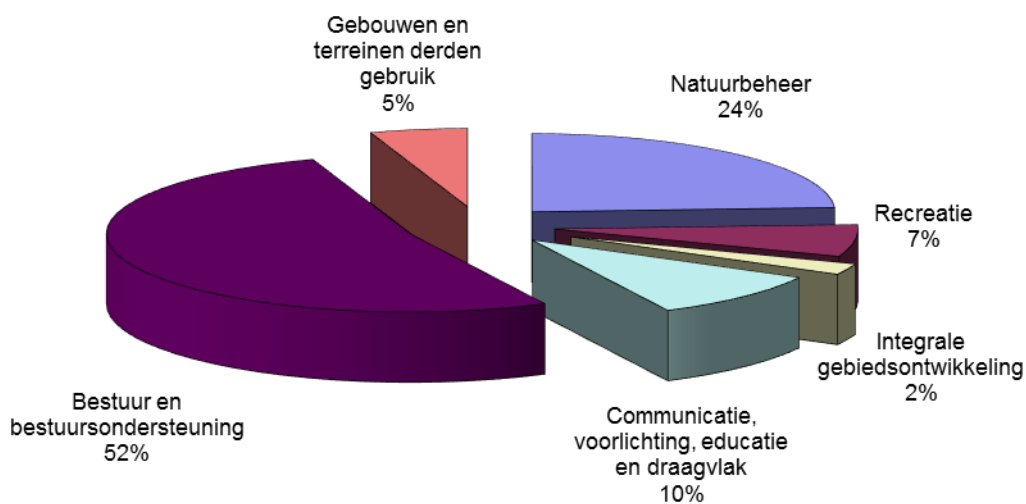
bedragen x € 1.000 (inclusief reserve mutaties)

	lasten	baten	saldo
Natuurbeheer	1.356	870	-486
Recreatie	762	367	-395
Integrale gebiedsontwikkeling	403	27	-376
Communicatie, voorlichting, educatie en draagvlak	773	197	-576
Organisatie en bestuursondersteuning	1.317	3.455	2.138
Gebouwen en terreinen derden gebruik	179	141	-38
	4.790	5.057	267

Lasten per programma

Baten per programma

Participantenbijdrage

Het werk van het Goois Natuurreservaat wordt mogelijk gemaakt door de bijdrage van de participanten in de tekorten van de stichting. De participantenbijdrage wordt berekend op grond van de in 1992 getekende overeenkomst. De huidige vijfjaarlijkse budgetperiode uit de overeenkomst (art.2 lid 1) liep tot en met het jaar 2011. Lopende het dienstjaar 2012 is besloten de vijfjaarlijkse budgetperiode te verlengen en jaarlijks te bezien, tot er meer duidelijkheid komt in de procedure met de gemeente Amsterdam. In de overeenkomst is een vaste verdeelsleutel voor de participanten opgenomen. De verdeelsleutel is als volgt:

1. Provincie Noord-Holland	25%
2. Gemeente Amsterdam	10%
3. Gooise gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren)	65%

De verdeling van de bijdrage over de Gooise gemeenten geschiedt op basis van het inwoneraantal per 1 januari van het betreffende boekjaar zoals gepubliceerd door het CBS.

Totale participantenbijdrage 2018				
Participanten	Bijdrage regulier beheer	Bijdrage beheer rijwielpaden	Transitie bijdrage 2018	Totale bijdrage 2018
Provincie Noord-Holland	€ 664.200	€ 58.180	€ 0	€ 722.380
Gemeente Amsterdam	€ 265.660	€ 0	€ 0	€ 265.660
Gemeente Blaricum	€ 84.410	€ 8.260	€ 10.795	€ 103.465
Gemeente Gooise Meren	€ 471.750	€ 17.070	€ 57.337	€ 546.157
Gemeente Hilversum	€ 736.230	€ 28.000	€ 89.521	€ 853.751
Gemeente Huizen	€ 342.620	€ 16.370	€ 41.369	€ 400.359
Gemeente Laren	€ 91.830	€ 7.390	€ 11.146	€ 110.366
Totalen	€ 2.656.700	€ 135.270	€ 210.168	€ 3.002.138

Op het moment dat de participanten mochten besluiten alsnog een verandering in de verdeelsleutel aan te brengen zal in een geactualiseerde samenwerkingsovereenkomst een nieuwe verdeling worden opgenomen, waarbij de bijdrage voor het beheer van de rijwielpaden integraal in de participantenbijdrage wordt verwerkt. Tot dat moment wordt de bijdrage voor het beheer van de rijwielpaden nog afzonderlijk zichtbaar gemaakt.

De transitiebijdrage betreft de laatste tranche van de door de Gooise participanten toegezegde eenmalige middelen voor de transitie van de organisatie van het Goois Natuurreservaat.

Fotografie

Piet Kuipers, Benno van Triest, Arie van den Hout

Goois Natuurreservaat

Postadres: Postbus 1001, 1200 BA Hilversum
Bezoekadres: Nieuwe Meentweg 2, 1217 DZ Hilversum
Telefoon: 035 621 45 98
E-mail: gooisnatuurreservaat@gnr.nl
Website: www.gnr.nl

Volg ons

@gooisnatuurreservaat

@mooigooi

Wij worden gesteund door

